

Η επιδημιολογική εικόνα της φυματίωσης στην Ελλάδα. Επιδημιολογικά Δεδομένα 2004 – 2015

Η φυματίωση ανήκει στα υποχρεωτικώς δηλούμενα νοσήματα στην Ελλάδα. Η δήλωση γίνεται μέσω αποστολής ειδικού δελτίου δήλωσης, όπου πραγματοποιείται καταχώρηση των δεδομένων και ανάλυσή τους σε τακτά χρονικά διαστήματα. Τα δεδομένα αποστέλλονται σε ετήσια βάση στο E.C.D.C. και στο WHO-Europe.

Από την ανάλυση των επιδημιολογικών δεδομένων που προέρχονται από το Σύστημα Υποχρεωτικής Δήλωσης Νοσημάτων διαπιστώνεται ότι:

- **Για το χρονικό διάστημα 2004-2015**, στη χώρα μας **δηλώνονται ετησίως κατά μέσο όρο 600 κρούσματα φυματίωσης**. Η **δηλούμενη μέση επίπτωση αντιστοιχεί σε 4,6 κρούσματα ανά 100.000 πληθυσμού**. (Γραφήματα 1 και 2). Το 2015 δηλώθηκαν συνολικά 470 κρούσματα φυματίωσης, με υπολογιζόμενη δηλούμενη επίπτωση 3.7 κρούσματα ανά 100.000 πληθυσμού.
- Όσον αφορά την κατανομή συχνοτήτων των δηλούμενων περιπτώσεων φυματίωσης κατά εθνικότητα (Ελληνική-αλλοδαπή), **κατά το χρονικό διάστημα 2004-2015, το 61% των δηλούμενων κρουσμάτων αφορούσε σε Έλληνες και το 38% σε άτομα αλλοδαπής εθνικότητας**, ενώ για το 1% η εθνικότητα ήταν άγνωστη (Γράφημα 3). Η διαχρονική εξέλιξη της κατανομής συχνοτήτων των δηλούμενων κρουσμάτων κατά εθνικότητα παρουσιάζεται στον πίνακα 1. Για το 2015, τα ποσοστά αυτά είναι 60.8% για τους Έλληνες και 39.2% για τους αλλοδαπούς. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των ασθενών με φυματίωση που δηλώθηκαν το 2015 παρουσιάζονται στο Γράφημα 9. Παρατηρούμε ότι το 78,2% των κρουσμάτων που δηλώθηκαν εντός του 2015 αφορούσαν ασθενείς που προέρχονταν από 11 συνολικά χώρες, οι οποίες παρουσιάζονται στον ενσωματωμένο πίνακα.
- Η **διαχρονική τάση του αριθμού των δηλούμενων κρουσμάτων ήταν σταθερά πτωτική κατά το χρονικό διάστημα 2004-2010**. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο αυτή, τόσο ο συνολικός αριθμός δηλούμενων κρουσμάτων όσο και ο αριθμός δηλούμενων κρουσμάτων στους Έλληνες παρουσίαζε συνεχή μείωση, ενώ ο αριθμός δηλούμενων κρουσμάτων στους αλλοδαπούς εμφάνιζε προοδευτική αύξηση. **Κατά τα έτη 2011 και 2012 παρατηρήθηκε αυξητική τάση, η οποία αφορούσε κατά κύριο λόγο στους Έλληνες, ενώ από το 2013 και μετά συνεχίζεται μικρή πτωτική τάση, με ελάττωση του αριθμού των δηλούμενων κρουσμάτων τόσο σε Έλληνες όσο και σε αλλοδαπούς**.
- Όσον αφορά τις ηλικιακές ομάδες, η **πλειοψηφία των δηλούμενων κρουσμάτων σε Έλληνες ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των >65 ετών**, ενώ **μεταξύ των αλλοδαπής εθνικότητας δηλούμενων κρουσμάτων ο μεγαλύτερος αριθμός κρουσμάτων σημειώνεται στην ηλικιακή ομάδα των ατόμων 15-44 ετών** (Γραφήματα 5 και 6).
- Όσον αφορά την εντόπιση της νόσου, **τα περισσότερα κρούσματα είχαν πνευμονική φυματίωση (79,1% των Ελλήνων και 70,8% των αλλοδαπής εθνικότητας κρουσμάτων το 2015)** (Γράφημα 7).

- **Από τα κρούσματα που δηλώθηκαν το 2015, το 84% αφορούσε νέες περιπτώσεις**, ενώ στο 9.6% υπήρχε ιστορικό προηγούμενης αντιφυματικής θεραπείας (Γράφημα 8).

- Για το 69.2% των κρουσμάτων φυματίωσης που δηλώθηκαν το 2015 υπήρχαν διαθέσιμα αποτελέσματα ευαισθησίας του μυκοβακτηριδίου στα αντιφυματικά φάρμακα.

- **Πολυανθεκτική φυματίωση (MDR-TB)** είχαν το 4.3% των κρουσμάτων πνευμονικής φυματίωσης που δηλώθηκαν εντός του 2015 (πίνακας 2), ενώ ένα από τα δηλούμενα κρούσματα του 2015 είχε εξαιρετικά ανθεκτική φυματίωση (XDR-TB).

- **Ως προς τις ομάδες αυξημένου κινδύνου για νόσηση από φυματίωση τα τελευταία έτη παρατηρείται:**

- ✓ **Προοδευτική αύξηση του αριθμού των δηλούμενων κρουσμάτων σε κρατούμενους σε σωφρονιστικά καταστήματα μετά το 2008**, ιδιαίτερα σημαντική το 2013 με 29 δηλωθέντα κρούσματα. Παρά την προοδευτική μείωση μετά το 2013, ο ετήσιος αριθμός κρουσμάτων σε φυλακισμένους παραμένει υψηλότερος από το παρελθόν (15 κρούσματα το 2015) (Γράφημα 10).

- ✓ Δήλωση κρουσμάτων φυματίωσης σε κρατούμενους σε δομές κράτησης αλλοδαπών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα από το 2009 και μετά: Ο υψηλότερος αριθμός καταγράφεται το 2013, με συνολικά 22 κρούσματα, με προοδευτική μείωση τα επόμενα δύο έτη (8 κρούσματα το 2015) (Γράφημα 10).

- ✓ **Ιδιαίτερα σημαντική αύξηση των δηλωθέντων κρουσμάτων φυματίωσης σε χρήστες ενδοφλεβίων ναρκωτικών (XEN) από το 2012 και μετά**, με τον μέγιστο αριθμό να καταγράφεται το 2013 (37 κρούσματα) και στη συνέχεια να παρουσιάζει μείωση, παραμένοντας ωστόσο υψηλός (22 κρούσματα το 2015). Ο αντίστοιχος αριθμός κρουσμάτων στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα κατά το διάστημα 2007-2012 κυμαινόταν μεταξύ 5 και 12 κρουσμάτων ετησίως. Δεν υπάρχουν δεδομένα για το διάστημα 2004-2006. (Γράφημα 11). Η αύξηση αυτή ακολούθησε την αύξηση των μολύνσεων από τον HIV στους XEN που καταγράφηκε κατά τα έτη 2011 και 2012, με μικρή μείωση των νέων περιπτώσεων HIV σε XEN το 2013 και 2014, όπως αναφέρεται και στο Ετήσιο Δελτίο Επιδημιολογικής επιτήρησης (HIV/AIDS) του 2014.

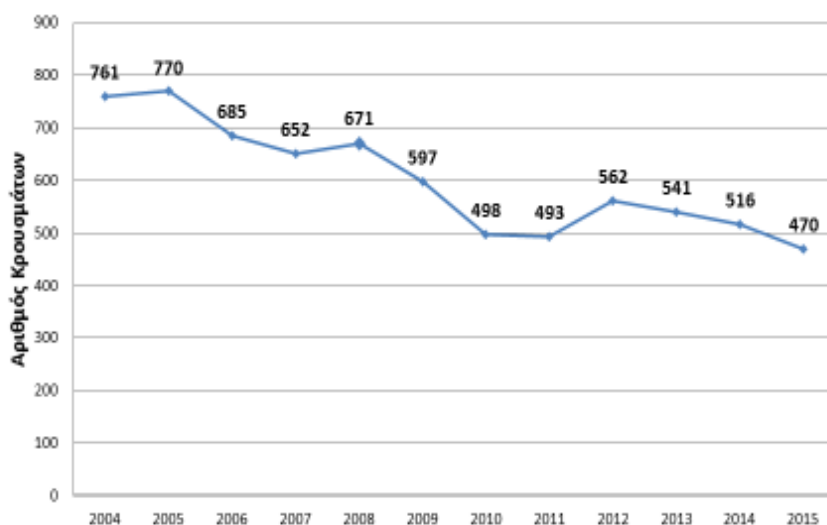
- ✓ **Σημαντική αύξηση του αριθμού των δηλούμενων κρουσμάτων με συλλοίμωξη HIV/TB μετά το 2012**, με τον μέγιστο αριθμό να καταγράφεται το 2013 (24 κρούσματα) και να εξακολουθεί να παραμένει υψηλός τα επόμενα δύο έτη (Γράφημα 11). Το 2015 δηλώθηκαν συνολικά 22 κρούσματα συλλοίμωξης HIV/TB, αποτελώντας το 4,5% των δηλούμενων κρουσμάτων φυματίωσης, ποσοστό διπλάσιο από το αντίστοιχο του 2011 (2.23%).

Επισημαίνεται πάντως ότι στην Ελλάδα υπάρχει σημαντικό πρόβλημα υποδήλωσης των κρουσμάτων φυματίωσης, με αποτέλεσμα να μην αποτυπώνεται με σαφήνεια η επιδημιολογική εικόνα της νόσου στη χώρα. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα μελετών που εξετάζουν την κατανάλωση αντιφυματικών φαρμάκων και μελετών σύλληψης – επανασύλληψης (capture-recapture), η πραγματική επίπτωση της φυματίωσης στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι είναι τριπλάσια της δηλούμενης.

Τέλος, όσον αφορά τη διαχρονική τάση ανίχνευσης πολυανθεκτικών μορφών της φυματίωσης (MDR & XDR -TB), με βάση τα δεδομένα του Ε.Κ.Α.Μ. του Γ.Ν.Ν.Θ.Α «Η Σωτηρία», διαπιστώνεται ότι, κατά το διάστημα 2004-2015, το ποσοστό απομόνωσης πολυανθεκτικών (MDR) στελεχών μυκοβακτηριδίου της φυματίωσης ήταν υψηλότερο μεταξύ ατόμων αλλοδαπής εθνικότητας. Αναλυτικότερα, κυμάνθηκε από 0,4% έως 3,3% μεταξύ των Ελλήνων και από 2,7% έως 9% μεταξύ των αλλοδαπών. Το 2015 το ποσοστό ανίχνευσης MDR στελεχών μυκοβακτηριδίου της φυματίωσης ήταν 2,6% μεταξύ των Ελλήνων και 5,9% μεταξύ των αλλοδαπών (Γράφημα 12 και Διαφάνεια 1). Όσον αφορά στα στελέχη του μυκοβακτηριδίου με εκτεταμένη ανθεκτικότητα στα αντιφυματικά φάρμακα (XDR) κατά το χρονικό διάστημα 2004-2015, το ποσοστό απομόνωσής τους από Έλληνες ασθενείς κυμάνθηκε από 0,4% έως 1,3%. Στελέχη XDR απομονώθηκαν από το 0,6% έως το 1,6% των αλλοδαπών ασθενών την αντίστοιχη περίοδο (Γράφημα 13). Το 2015 δηλώθηκε ένα κρούσμα φυματίωσης από XDR μυκοβακτηρίδιο. Επομένως, τα ποσοστά ασθενών με ανθεκτικές μορφές φυματίωσης (MDR/XDR-TB) έχουν παραμείνει σταθερά στην Ελλάδα και είναι υψηλότερα μεταξύ ασθενών αλλοδαπής εθνικότητας.

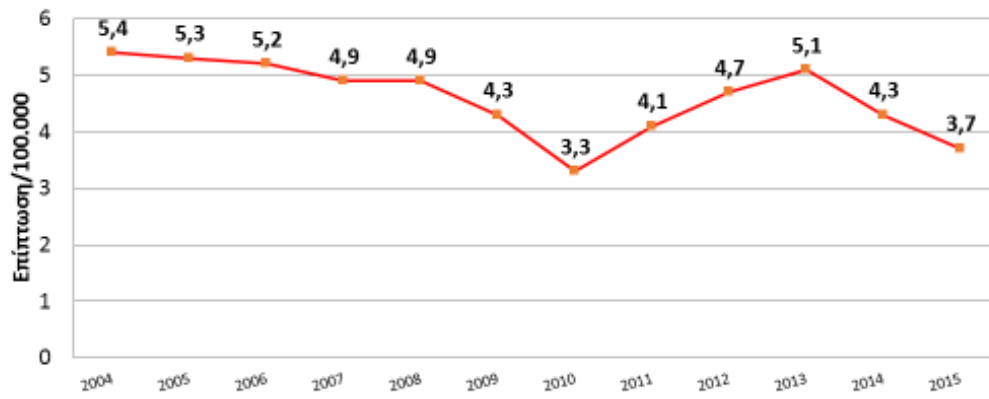
Γράφημα 1.

Δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης. Ελλάδα, 2004-2015.

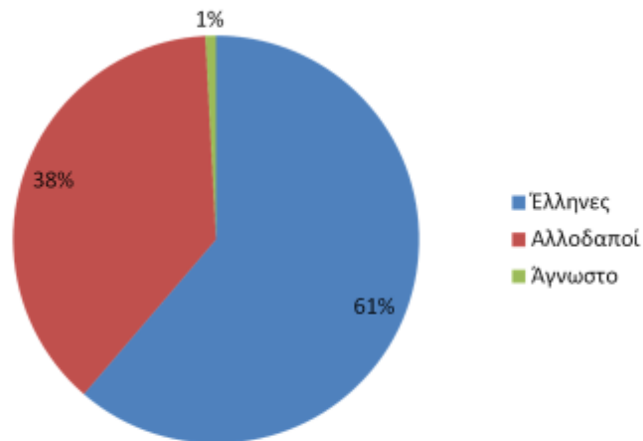
Γράφημα 2.

Δηλούμενη επίπτωση φυματίωσης
Διαχρονική εξέλιξη. Ελλάδα, 2004 - 2015

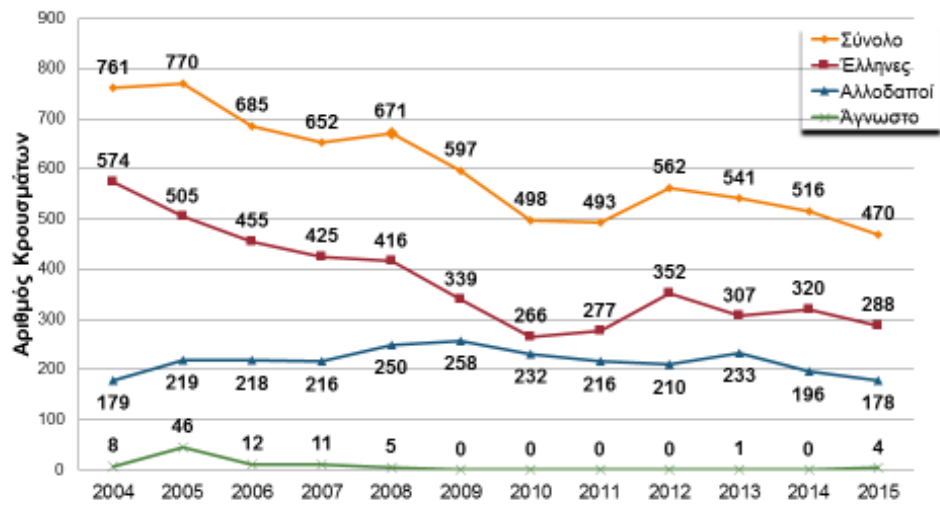

Γράφημα 3.

Κατανομή συχνότητας δηλωθέντων περιπτώσεων φυματίωσης ανά εθνικότητα,
Ελλάδα, 2004-2015

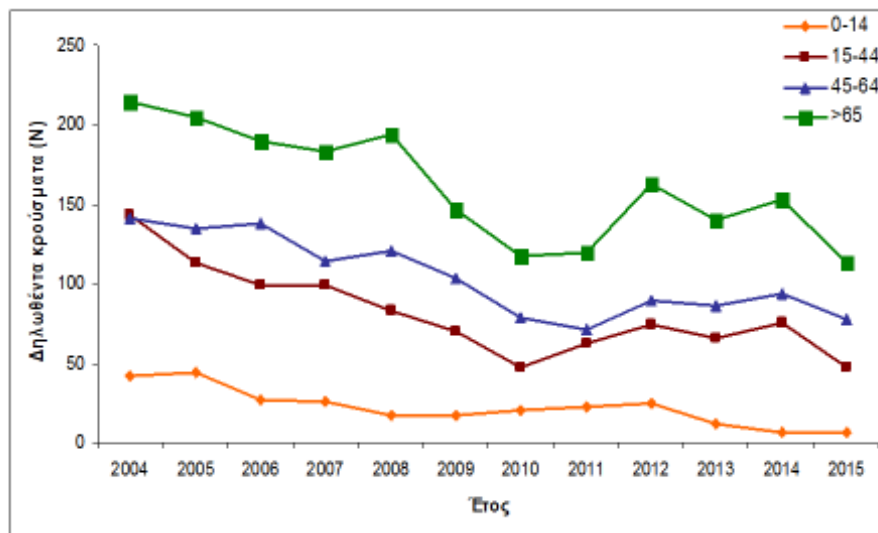

Γράφημα 4. Δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης σε Έλληνες και αλλοδαπούς στην Ελλάδα, 2004-2015

Γράφημα 5.

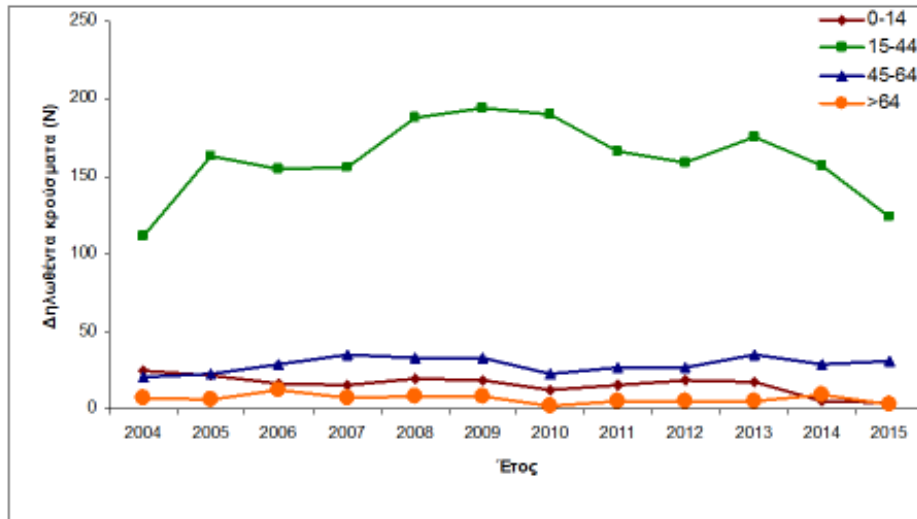
Δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης σε Έλληνες, ανά ηλικιακή ομάδα. Διαχρονική τάση 2004-2015 (έως Οκτώβριο 2015)

Γράφημα 6.

Δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης σε άτομα αλλοδαπής εθνικότητας, ανά ηλικιακή ομάδα.

Διαχρονική τάση 2004-2015 (έως Οκτώβριο 2015)

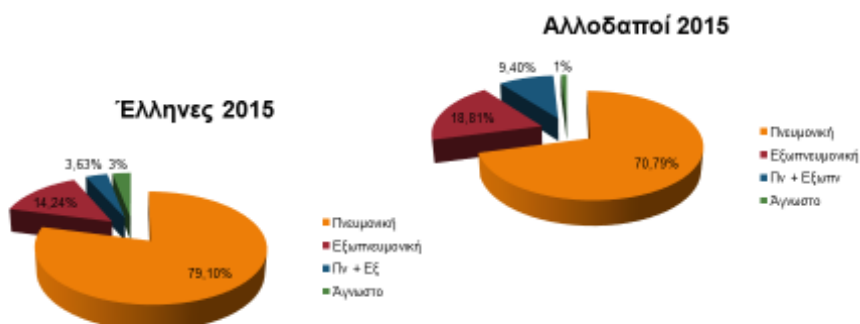

Πίνακας 1.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΦΥΜΑΤΙΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΕΛΛΑΔΑ 2010-2015						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Έλληνες	53.4%	56.2%	62.6%	56.7%	62.0%	60.8%
Αλλοδαποί	46.6%	43.9%	37.4%	43.1%	38.0%	39.2%

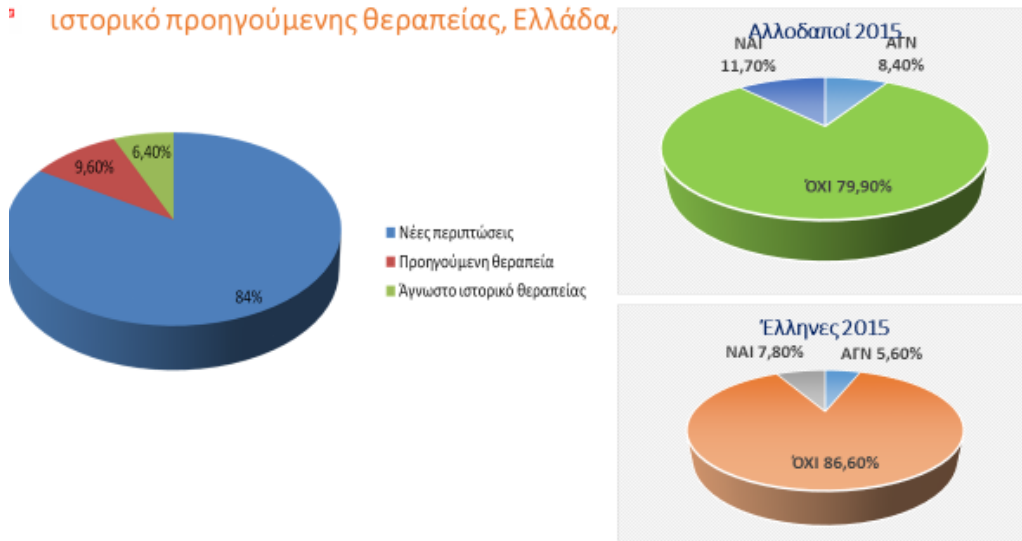
Γράφημα 7.

Εντόπιση νόσου στις δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης, σε Αλλοδαπούς και Έλληνες, Ελλάδα 2015

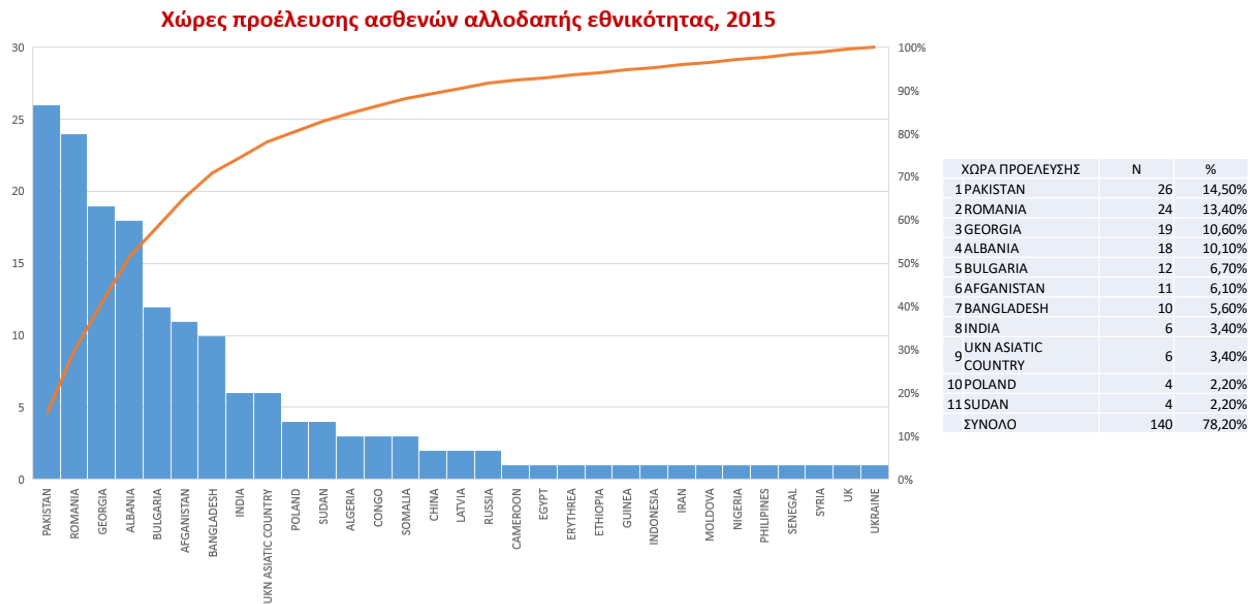

Γράφημα 8.

Κατανομή συχνότητας δηλωθέντων περιπτώσεων φυματίωσης με βάση το ιστορικό προηγούμενης θεραπείας, Ελλάδα,

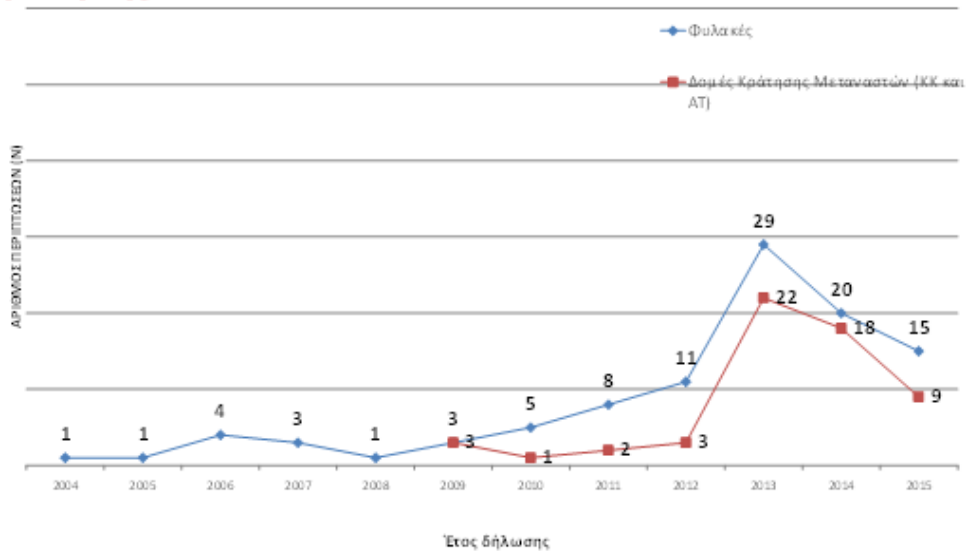

Γράφημα 9. Χώρες προέλευσης ασθενών αλλοδαπής εθνικότητας, 2015

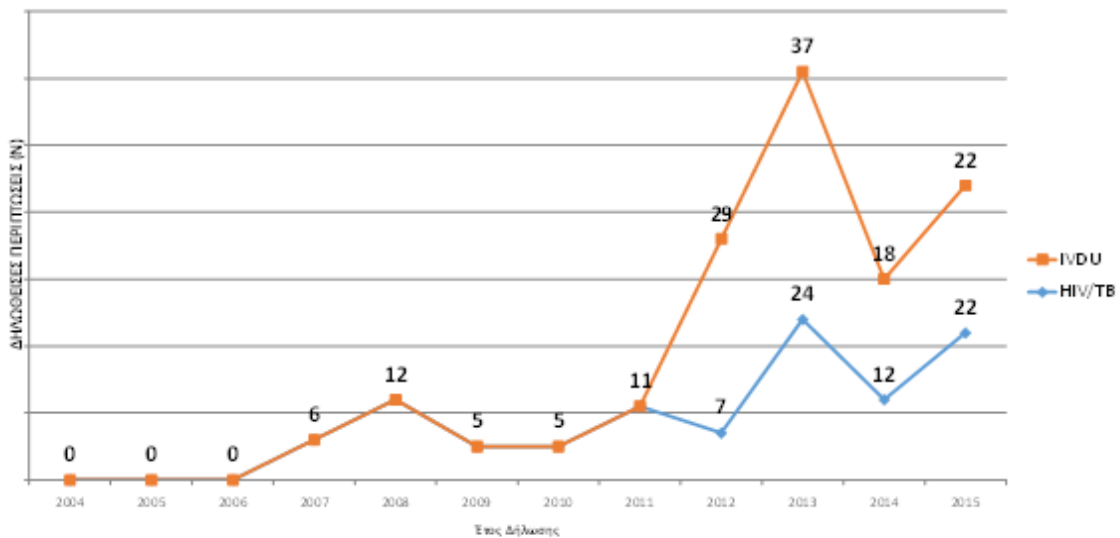
Γράφημα 10.

Δηλωθείσες περιπτώσεις φυματίωσης σε φυλακές & δομές κράτησης αλλοδαπών, Ελλάδα 2004 - 2015

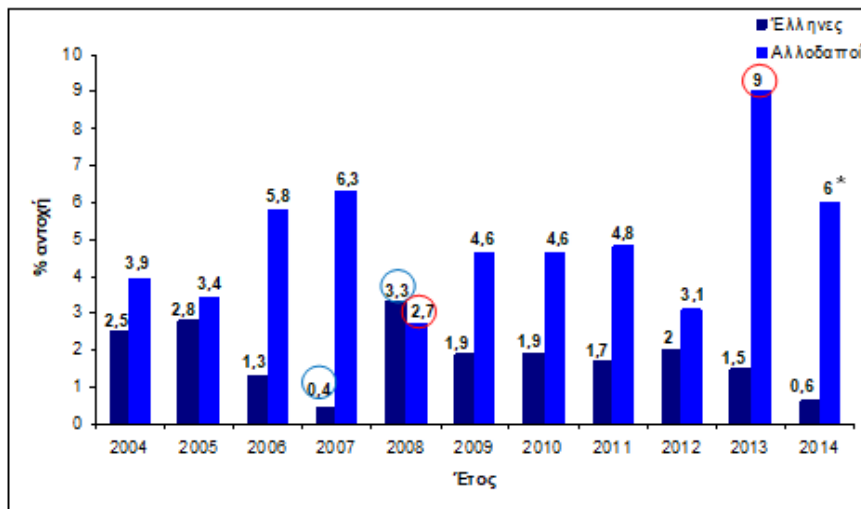

Γράφημα11

ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΗΙV ΛΟΙΜΩΞΗ ΚΑΙ ΙVΔU ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΒ ΣΤΟ ΚΕΕΛΠΝΟ, 2004-2015.

Γράφημα 12.: Ποσοστό πολυανθεκτικότητας (MDR) κατά εθνικότητα στην Ελλάδα, 2004-2014

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Αναφοράς Μυκοβακτηριδίων
Γ.Ν.Ν.Θ.Α «Η Σωτηρία»

Πίνακας 2. Ποσοστά αντοχής στην Ισονιαζίδη και τη Ριφαμπικίνη και ποσοστά MDR-TB σε Έλληνες και αλλοδαπούς, Ελλάδα 2015

Resistance to Isoniazid among native Greeks vs. Foreign-born (January-December 2015)	
Native Greeks n (%)	Foreign-born n (%)
10 (5.2)	14 (11.8)

Resistance to Rifampicin among native Greeks vs. Foreign-born (January-December 2015)	
Native Greeks n (%)	Foreign-born n (%)
5 (2.6)	8 (6.7)

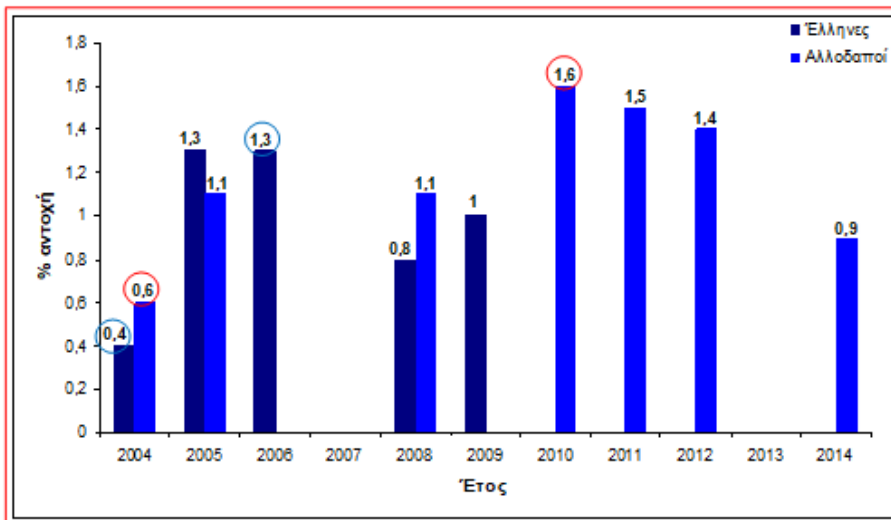
Multidrug Resistance (MDR*) among native Greeks vs. Foreign-born (January-December 2015)	
Native Greeks n (%)	Foreign-born n (%)
5 (2.6)	7 (5.9)

* combined resistance to isoniazid (INH) and rifampicin (RIF)

Πηγή: WHONET <http://www.mednet.gr/whonet/>

Γράφημα 13.

Ποσοστό εκτεταμένης ανθεκτικότητας (XDR) κατά εθνικότητα, Ελλάδα, 2004-2014

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Αναφοράς Μυκοβακτηριδίων
Γ.Ν.Ν.Θ.Α «Η Σωτηρία»